Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

Олена МУРАДЯН

«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

рівень вищої освіти **бакалаврський**
галузь знань **С соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини**
спеціальність **С5 соціологія**
освітня програма **соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю**
вид дисципліни **обов'язкова**
ННІ **соціології та медіакомунікацій**

2026/2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою навчально-наукового інституту соціології та медіакомунікацій

“26” серпня 2026 року, протокол №6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Запорожченко Руслан Олександрович – доктор філософії з політології, доцент закладу вищої освіти кафедри політичної соціології ННІ соціології та медіакомунікацій.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології

Протокол від “26” серпня 2026 року №1

Завідувач кафедри політичної соціології

_____ **Дмитро БОЙКО**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв’язків з громадськістю»

Гарант освітньо-професійної програми

_____ **Ірина СОЛДАТЕНКО**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій
Протокол від “26” серпня 2026 року №1

Голова науково-методичної комісії ННІ соціології та медіакомунікацій

_____ **Юлія СОРОКА**
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політологія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю С5 Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:
Метою викладання навчальної дисципліни «Політологія» є глибоке та комплексне засвоєння понятійно-категоріального апарату, методології та інструментарію сучасної політичної науки, яка є міждисциплінарним середовищем для аналізу, досліджень та аналітики соціально-політичних трендів і процесів, (світ)системних метаморфоз та інституційних зсувів, які відбуваються у сьогоднішньому світі.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:
- Опанувати понятійно-категоріальний апарат сучасної політичної науки;
- Опрацювати основні концепції, підходи та теорії політичної науки;
- Опанувати інструментарій та методи політичної науки;
- Вміти аналізувати та порівнювати політологічні концепції та поняття, аналізувати соціально-політичні процеси;
- Навчити студентів вмінню формулювати власні ідеї, критично аналізувати пропоновану інформацію, аналізувати сучасні політичні тренди;
- Стимулювати пошук адекватних публікацій, розвивати вміння користуватися сучасними пошуковими системами, у тому числі Scopus та Web of Science.

1.3. Кількість кредитів:
4 кредити для денної і заочної форм

1.4. Загальна кількість годин:
120 годин для денної і заочної форм

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
2-й	**2-й**
Семестр	
1-й	**1-й**
Лекції	
32 год.	**6 год.**
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	**4 год.**
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
56 год.	**110 год.**
у тому числі індивідуальні завдання (за рахунок самостійної роботи):	
16 год. для денної форми та **30 год.** для заочної	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна.
Заплановані результати навчання відповідають вимогам освітньо-професійної програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю» спеціальності 054 Соціологія. У відповідності до освітньої програми студенти мають знати ключові поняття та основні концепції політичної науки, розуміти генезу її розвитку, опановувати теоретико-методологічну базу й інструментарій цієї дисципліни. Важливою складовою є також обізнаність з емпіричними та електоральними дослідженнями політичного спрямування, що дозволяє поєднувати теорію з практичними аспектами політичного аналізу. Водночас студенти повинні вміти коректно використовувати поняття й категорії політичної науки у власних дослідженнях та аналітичних роботах. Важливо навчитися аналізувати політологічні джерела, співставляти їх між собою, пояснювати суперечливі політичні явища та процеси й критично їх оцінювати.

Інтегральна компетентність:
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері соціології, що передбачають застосування основних соціологічних теорій і методів; вирішувати професійні завдання в сферах реклами та зв'язків з громадськістю.

Загальні компетентності:
ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
ЗК13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності.
ЗК 14. Дослідницька компетентність випускника університету як результат науковості змісту й технологій підготовки здобувача вищої освіти, націленості його на пошукову/дослідну діяльність.

Фахові компетентності:
ФК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.
ФК09. Уміння обговорювати професійні проблеми, відстоювати свою точку зору, пояснювати сутність явищ, подій, процесів, робити висновки, давати аргументовані відповіді.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна.
Програмні результати навчання:
РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних завдань в сфері соціології, реклами та зв'язків з громадськістю.
РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач у сферах соціології, реклами та зв'язків з громадськістю, дотримуючись професійних етичних норм.
РН08. Обґрунтувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

1.8. Пререквізити: вказати перелік дисциплін, що передують вивченню даної дисципліни
«Вступ до соціології», «Історія класичної соціології», «Політична історія», «Влада комунікацій у просторі соціальних мереж», «Основи теорії комунікацій».

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИКА ЯК ПОКЛИКАННЯ І ПРОФЕСІЯ.

Тема 1. Політика як покликання та професія: що обрати і чи варто?

Що таке політика? Різні підходи до визначення політики: фукіанський (Мішель Фуко), філософсько-антропологічний (Жак Рансьєр, Ален Бадью), марксистський (Карл Маркс, Антоніо Грамші), неовеберіанський (Рендалл Коллінз, Майкл Манн), веберіанський (Макс Вебер), соціальний конструктивізм (Пітер Бергер, Томас Лукман, Норман Фейнер), теорія неореалізму (Кеннет Уолц, Джон Міршаймер), теорія соціальної капіталізації (Роберт Путнам, П'єр Бурдьє). Політика як інститут, як система, як структура, як інструмент, як механізм соціальних відносин та процесу конструювання соціальної реальності.

Тема 2. Від Аристотеля до становлення політичної науки у XIX столітті.

Розуміння політики в Античності. Платон, Аристотель та Цицерон. Середньовічне трактування політики (А. Августин та М. Падуанський). Релігійний та світський аспекти дослідження політики. Новий час – нове розуміння політики. Політика як мистецтво в розумінні Н. Макіавеллі. Теорія суспільного вибору (Ж. Руссо, Ш. Монтескьє, Т. Гоббс, Дж. Локк). Політика як професія у розумінні М. Вебера. Політика як надбудова у розумінні К. Маркса. Політика як процес у розумінні представників світ-системного аналізу. Політика як поведінка в розумінні представників «Чиказької школи». Сучасне розуміння політики.

Тема 3. Карл Маркс та Макс Вебер. Домінування двох парадигм у XX–XXI столітті.

Витоки марксизму. Карл Маркс як політичний філософ. Питання держави та ідеології. Домінування економіки над політикою. Конфліктна теорія. Формації. Марксизм та його різновиди. Вплив марксизму на політичну науку. Витоки веберіанства. Макс Вебер як політолог і соціолог. Питання влади і держави. Порівняльна політологія. Протестантська етика і дух капіталізму. Нормативно-ціннісна матриця політики та влади. Веберіанство та його різновиди. Політика у ракурсі раціональності.

Тема 4. Сила, що ховається за троном: Що таке влада?

Вступ до поняття влади як центрального об'єкта вивчення політології. Аналіз різних концепцій влади, включаючи класичні та сучасні підходи. Розгляд влади у контексті політичних інститутів, лідерства та ідеологій. Вивчення ключових категорій: влада, авторитет, легітимність, насильство, суверенітет. Розгляд ключових теорій влади: Макс Вебер (веберіанська), Мішель Фуко (теорія капілярної влади та біовлади), Томас Гоббс ("договірна" влада), Антоніо Грамші (гегемонія та диктатура), Карл Шмітт (кооперативна влада), Майкл Манн (джерела соціальної влади).

РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА

(*Курс лекцій від запрошеного професора університету Аруна Чаудхарі – американського експерта із політичних комунікацій, режисера і стратега цифрових кампаній, який працював у команді Барака Обами та став першим офіційним відеографом Білого дому. Має значний досвід у сфері політичного сторітелінгу, цифрової комунікації та виборчих кампаній*)

Тема 5. Політична культура і пропаганда.

Політична культура як середовище формування суспільних уявлень і політичної поведінки. Пропаганда як технологія конструювання суспільного консенсусу. Монтаж С. Ейзенштейна як технологія державної комунікації. Концепція механічного відтворення В. Беньяміна та її застосування до сучасних платформ TikTok і Telegram. Трансформація механізмів політичного

впливу в цифровому середовищі. Емоції як основа політичної комунікації: уникнення втрат, гнів, надія, страх, емпатія та цікавість.

Тема 6. Політичні ідеології та механізми їх поширення.

Політична ідеологія як основа формування повідомлень і політичних кампаній. Перетворення ідеологічних положень на емоційно насичені меседжі та їх адаптація до різних аудиторій. Роль комунікаторів, архетипів і наративів у поширенні політичних ідей. Модель вертикального відео: увага, ідеологія, архетип, підсилення. Мережевий принцип політичної комунікації: взаємодія багатьох акаунтів, повідомлень і сегментів аудиторії. Межа між автентичною децентралізованою комунікацією та астротурфінгом.

Тема 7. Соціальні рухи: онлайн і на вулицях.

Соціальні рухи як форма колективної дії у цифровому та фізичному просторі. Децентралізовані мережі, самоорганізація та горизонтальні механізми мобілізації. Український досвід цифрової самоорганізації: IT Army, волонтерські мережі в Telegram, системи моніторингу російської пропаганди. Феномен NAFO як приклад міжнародної мережевої солідарності. Координована неавтентична поведінка та мережі інформаційного впливу як протилежна модель використання тієї самої комунікаційної архітектури. Стійкість соціальних рухів, взаємодопомога та механізми підтримання довготривалої участі.

Тема 8. Тіньове врядування: лобізм, нерегульовані технології та корупція.

Тіньові механізми політичного впливу та їх роль у сучасних суспільствах. Координована неавтентична поведінка, астротурфінг та інформаційне «відмивання». Використання децентралізованих комунікаційних мереж державами, корпораціями та іншими акторами. Алгоритми цифрових платформ, політики модерації контенту та економіка уваги як нові форми невидимого врядування. Лобізм і технології формування громадської думки. Проблема прозорості, підзвітності та демократичного контролю цифрових платформ.

РОЗДІЛ 3. (СВІТ)СИСТЕМНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ.

Тема 9. Політика як гра: різні теорії політичних систем.

Лекція присвячена дослідженню політики як соціальної гри з різними правилами та механізмами, що визначають функціонування політичних систем. Вона охоплює основні теорії політичних систем, що розглядають політику не тільки як процес управління, але і як арену, де відбуваються боротьба за ресурси, вплив та владу. Лекція має на меті дати студентам глибоке розуміння різних типів політичних систем і того, як ці системи формують політичну гру. Концептуалізація та типологізація політичних систем: Джованні Сарторі, Моріс Дюверже, Карл Шмітт, Девід Істон, Сідней Верба, Чарльз Тіллі.

Тема 10. Морфологія демократичних політичних режимів.

Політичний режим як стан політичної системи. Природа політичних режимів. Форми правління та форми організації політичного простору. Типи політичних режимів. Демократичні політичні режими. Демократія як домінуюча форма політичних режимів? Процеси демократизації та модернізації. Структурно-функціональний вимір демократії. Нормативно-ціннісний вимір демократії. Пряма та непряма демократія. Основні моделі демократії: представницька, плюралістична, консоціональна, комунітаристська, елітарна, партисипаторна, поліархія, «раціональна».

Тема 11. Архітектоніка недемократичних політичних режимів.

Визначення авторитарного політичного режиму та його специфіки. Основні параметри недемократичних політичних режимів. Структурно-функціональний та нормативно-ціннісний виміри авторитаризму. Географія авторитаризму у XX та XXI століттях. Різноманіття авторитаризму. Модернізований авторитаризм. Традиційний авторитаризм. Військовий

авторитаризм. Корпоративний авторитаризм. Бюрократичний авторитаризм. Постколоніальний авторитаризм. Цифровий авторитаризм. Популізм, суверенізм як інструменти авторитаризму.

Тема 12. Держава як політична система і як політичний інститут.

Що таке держава? Стадії розвитку держави. Типологія держав. Держава як політична система. Держава як політичний інститут. Держава як політична форма організації простору. Рання держава, зріла держава і держава Модерну. Теорії виникнення та розвитку держави. Форми держави та форми державної влади. Функції держави. Війна як стимул виникнення держави. Влада в контексті держави: дисципліна й контроль. Теорія стаціонарного (осілого) бандитизму. Марксистське тлумачення держави. Держава крізь призму історичного інституціоналізму. Світсистемне розуміння держави. Форми державного устрою. Форми державного правління.

РОЗДІЛ IV. МІЖ ЛОКАЛЬНИМ І ГЛОБАЛЬНИМ.

Тема 13. Політичні еліти та політичне лідерство.

Причини виникнення політичних еліт. Політична еліта й політична влада. Характерні особливості політичних еліт. Теорія еліт. Ідеї стосовно політичної еліти в роботах Г. Моска, В. Парето и Р. Міхельса. Трансформація та циркуляція політичних еліт. Залізний закон олігархії. Елітаризм як політологічний концепт. Олігархія, аристократія, плутократія, тимократія, демократія тощо як елітарні політичні режими.

Тема 14. Політичні партії та партійні системи.

Різновиди партійних систем. Специфіка та функції партійних систем. Типології партійних систем. Класифікація партійних систем. Дослідження партійних систем у роботах М. Дюверже, В. Паретто. Партійні системи та розколи в роботах С. Ліпсета й С. Роккана. Політичні колони та політичні партії в роботах А. Лейпхарта. Політичні партії та політичний режим. Політичні партії як політичні структури. Політичні партії як політичні інститути.

Тема 15. Політичний брендинг та імідж.

Розглядається, що таке політичний імідж і які його структурні елементи. Які стратегії та технології використовуються для створення і підтримання політичного бренду? Як працює харизма, стиль комунікації та візуальна складова у політичному лідерстві? Яким чином політичні партії застосовують маркетингові підходи для конструювання власного бренду? Яку роль відіграють реклама, PR, соціальні мережі та візуальний дизайн у політичному брендингу? Як формується емоційний зв’язок між лідером чи партією та громадянами? Які приклади успішного і провального політичного брендингу існують у світі та в Україні?

Тема 16. Глобальні виклики: Політика в епоху глобалізації.

Лекція присвячена аналізу політичних викликів і змін, що виникають в умовах глобалізації. Глобалізація впливає на всі аспекти суспільного життя, і політичні системи стикаються з новими викликами та можливостями. Лекція розгляне ключові аспекти глобалізації, її вплив на державну політику, міжнародні відносини, економічні структури та соціальні зміни. Як глобалізація впливає на міжнародну безпеку і геополітичні конфлікти? Які нові загрози (тероризм, кібербезпека) з’являються в умовах глобалізації? Як глобалізація впливає на міжнародні відносини, дипломатію і геополітичні стратегії?

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	Інд.	С. р.		л	п	лаб.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИКА ЯК ПОКЛИКАННЯ І ПРОФЕСІЯ.												
Тема 1.		2	2			4						
Тема 2.		2	2			4						
Тема 3.		2	2			4						
Тема 4.		2	2			4						
Разом за розділом 1		**8**	**8**			**16**						
РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНА ПОВЕДІНКА.												
Тема 5.		2	2			3						
Тема 6.		2	2			3						
Тема 7.		2	2			3						
Тема 8.		2	2			3						
Разом за розділом 2		**8**	**8**			**12**						
РОЗДІЛ 3. (СВІТ)СИСТЕМНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ.												
Тема 9.		2	2			4						
Тема 10.		2	2			4						
Тема 11.		2	2			4						
Тема 12.		2	2			4						
Разом за розділом 3		**8**	**8**			**16**						
РОЗДІЛ IV. МІЖ ЛОКАЛЬНИМ І ГЛОБАЛЬНИМ.												
Тема 13.		2	2			3						
Тема 14.		2	2			3						
Тема 15.		2	2			3						
Тема 16.		2	2			3						
Разом за розділом 4		**8**	**8**			**12**						
Усього годин		**32**	**32**			**56**						

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	**Різні підходи до визначення політики.** Обговорення фукіанського, філософсько-антропологічного, марксистського, неовеберіанського, веберіанського, соціального конструктивізму, теорії неореалізму та соціальної капіталізації. Як ці теорії формують наше розуміння політики?	2
2	**Політичний маркетинг античних філософів.**	2

	Розроблюємо «проєкт осучаснення» античних та середньовічних філософів, враховуючи сучасну соціальну динаміку та соціальні зміни.	
3	**Марксизм VS Веберіанство: вплив на сучасність.** Аналіз ідеї Карла Маркса щодо держави, ідеології та економіки. Як марксизм вплинув на політичну науку? Вивчення ідей Макса Вебера про владу, державу, протестантську етику і дух капіталізму.	2
4	**Концепції влади.** Обговорення класичних і сучасних концепцій влади (Макс Вебер, Мішель Фуко, Томас Гоббс, Антоніо Грамші, Карл Шмітт). Як ці концепції пояснюють різні аспекти влади?	2
5	**Креативний арсенал політичної комунікації (Арун Чаудхарі).** Практичне застосування інструментів створення політичних і суспільно значущих повідомлень. Розроблення комунікаційних меседжів для реальних українських кейсів. Використання шести базових емоцій для посилення комунікаційного впливу. Добір архетипів, типів акаунтів і способів подачі повідомлення для різних аудиторій. Створення увагових «гачків» і використання звуку у вертикальному відео. Аналіз відповідності між змістом повідомлення та його комунікатором.	2
6	**Побудова мережі «Четвертого кіно» (Арун Чаудхарі).** Розроблення цілісної мережевої комунікаційної кампанії за принципами «Четвертого кіно». Формування мережі з декількох акаунтів, кожен із яких має власний архетип, цільову аудиторію, повідомлення та стратегію привернення уваги. Розподіл ідеологічного змісту між різними голосами та сегментами мережі. Планування взаємного підсилення повідомлень, послідовності та ритму комунікації. Розроблення наративної логіки кампанії. Етична оцінка межі між автентичною мережевою комунікацією та координованою неавтентичною поведінкою.	2
7	**Політика як соціальна гра.** Розгляд теорій, які бачать політику як гру з різними правилами і механізмами (Джованні Сарторі, Моріс Дюверже, Карл Шмітт). Які основні принципи цих теорій?	2
8	**Процеси демократизації та модернізації.** Як ці процеси впливають на демократичні політичні режими? Які їхні наслідки?	2
9	**Популізм і суверенізм.** Як ці інструменти використовуються в недемократичних системах?	2
10	**Теорії виникнення і розвитку держави.** Розгляд різних теорій (марксистське, стаціонарного бандитизму, історичний інституціоналізм, світсистемне розуміння).	2
11	**Типології політичної культури.** Розгляд різних типологій політичної культури (Г. Алмонд і С. Верба, Ф. Хьюнкс і Ф. Хікспурс, У. Розембаум). Як політична культура впливає на політичний режим?	2
12	**Політичні ідеології і їх структурні елементи.** Розгляд основних ідеологій (лібералізм, консерватизм, соціалізм, анархізм, комунізм, фашизм) і їхніх особливостей.	2
13	**Вплив соціальних рухів.** Як соціальні рухи впливають на політичні рішення, соціальні норми та культурні практики?	2

14	**Теорії політичних еліт.** Аналіз ідей Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельса про політичні еліти. Як трансформація і циркуляція еліт впливають на політику?	2
15	**Хто переможе у XXI столітті: США проти Китаю** (груповий батл).	2
16	*Захист індивідуальних завдань* (групових проєктів).	2
	Разом	**32**

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна/заочна)
1	Підготовка завдань для семінарських занять (доповіді, аналіз джерел та наукової літератури, виступи тощо)	20/20
2	Опрацювання навчального матеріалу	20/50
3	Контрольна робота у вигляді аналітичного есе	10/10
4	Індивідуальне завдання (дослідницький проект та його презентація)	20/30
5	Підготовка до групових батлів	16/0
	Разом	**86/110**

6. Індивідуальні завдання
«Розробка та просування суспільно-політичного бренду в сучасному медіапросторі»

Метою індивідуального завдання є формування у здобувачів освіти практичних навичок дослідження аудиторій, аналізу комунікаційного середовища, розробки бренду та планування рекламних і PR-комунікацій. Завдання спрямоване на інтеграцію знань із соціології комунікацій, реклами, зв'язків з громадськістю, медіадосліджень і стратегічних комунікацій. У процесі виконання завдання здобувачі мають продемонструвати здатність аналізувати особливості цільових аудиторій, їхні потреби, цінності та медіаповедінку, формувати комунікаційне позиціонування, створювати ключові повідомлення та обирати ефективні канали взаємодії з різними соціальними групами.

Етапи виконання завдання.

Аналіз комунікаційного середовища та цільової аудиторії

- проаналізувати сучасне медійне та комунікаційне середовище, у якому функціонуватиме бренд;
- визначити основні групи конкурентів або альтернативних комунікаційних акторів;
- сформувати портрет цільової аудиторії з урахуванням соціально-демографічних характеристик, цінностей, інтересів, моделей поведінки та медіаспоживання;
- визначити основні інформаційні потреби, очікування та комунікаційні бар'єри аудиторії.

2. Розробка концепції бренду

- визначити місію, цінності, позиціонування та основну ідею бренду;
- сформулювати ключові комунікаційні повідомлення для різних сегментів аудиторії;
- визначити бажаний образ та репутаційні характеристики бренду;
- запропонувати основні елементи візуальної та вербальної ідентичності: назву, слоган, стиль комунікації, візуальні рішення.

3. Розробка рекламної та PR-стратегії

- визначити основні цілі комунікаційної кампанії;

- обрати релевантні канали комунікації: соціальні мережі, онлайн-медіа, традиційні ЗМІ, блогосферу, подкасти, спеціальні заходи, зовнішню рекламу тощо;
- обґрунтувати вибір каналів відповідно до характеристик і медіаповедінки цільових аудиторій;
- запропонувати рекламні, PR- та digital-інструменти просування бренду;
- розробити орієнтовний контент-план або календар комунікаційних активностей.

4. Розробка комунікаційної кампанії

- запропонувати концепцію запуску та просування бренду;
- розробити приклади рекламних і PR-матеріалів: публікації для соціальних мереж, інформаційні повідомлення, відеоідеї, рекламні звернення, візуальні матеріали тощо;
- передбачити можливі репутаційні та комунікаційні ризики;
- визначити способи реагування на негативні інформаційні ситуації та кризові комунікації.

Здобувач має визначити критерії та показники, за допомогою яких можна оцінити результативність запропонованої кампанії. До них можуть належати охоплення аудиторії, рівень залученості, впізнаваність бренду, зміна ставлення аудиторії, рівень довіри, кількість згадувань у медіа, динаміка взаємодії у соціальних мережах та інші кількісні й якісні показники. Доцільним є використання соціологічних методів оцінювання ефективності комунікації: опитування, фокус-груп, контент-аналізу, аналізу цифрової аналітики, моніторингу медіа та соціальних мереж.

Здобувач готує презентацію, у якій представляє результати аналізу аудиторії та комунікаційного середовища, концепцію бренду, його позиціонування, рекламну та PR-стратегію, приклади комунікаційних матеріалів і систему оцінювання ефективності. Під час захисту необхідно обґрунтувати запропоновані рішення та продемонструвати розуміння соціальних і комунікаційних механізмів взаємодії бренду з аудиторією.

Критерії оцінювання індивідуального завдання

1. Аналітичний підхід (5 бали)

- Здатність ідентифікувати та проаналізувати ключові тенденції політичного медіапростору.
- Визначення та обґрунтування цільової аудиторії політичного бренду.
- Аналіз конкурентів та визначення їх сильних та слабких сторін.

2. Презентація та візуалізація (5 бали)

- Якість та привабливість візуальних матеріалів, які супроводжують презентацію.
- Здатність ефективно та переконливо донести основні ідеї та концепції.
- Збалансованість між текстовою та візуальною складовою презентації.

3. Якість розробленої стратегії (8 балів)

- Чіткість та логічність структури запропонованої стратегії просування.
- Врахування сучасних викликів і можливостей цифрового медіапростору.
- Обґрунтованість вибору каналів комунікації та методів взаємодії з аудиторією.

4. Робота в команді та колективна участь (2 бали)

- Внесок кожного члена групи у виконання завдання.
- Здатність до ефективної комунікації та координації роботи в команді.
- Рівень залученості та активності учасників групи під час виконання завдання.

7. Методи навчання

Навчальний курс «Політологія» побудований на поєднанні інтерактивних лекцій та практичних занять, що забезпечує баланс між теоретичним засвоєнням знань та їхнім практичним застосуванням. Лекційні заняття супроводжуються мультимедійними презентаціями, використанням фото-, відео- та інфографічних матеріалів, що дозволяє

візуалізувати складні політичні концепції та робить навчальний процес динамічним і доступним. Семінарські заняття орієнтовані на активну взаємодію студентів: вони включають підготовку та презентацію доповідей, участь у дискусіях, дебатах, рольових іграх та симуляціях політичних процесів. Значна увага приділяється роботі в малих групах, що сприяє розвитку комунікативних навичок і командної взаємодії.

Викладання базується на сучасних підходах у вищій освіті. Використовується кейсовий метод (аналіз конкретних політичних ситуацій та кампаній), problem-based learning (розв'язання проблемних завдань), blended learning (поєднання традиційних і онлайн-форматів), а також елементи проєктного навчання. Активно застосовуються цифрові інструменти – від інтерактивних опитувань і візуалізацій до роботи з онлайн-платформами, що дозволяє створити інклюзивне та гнучке освітнє середовище.

Особливе місце займають аналітичні та проектні завдання, які реалізують практико-орієнтований підхід. Контрольна робота виконується у формі індивідуального аналітичного есе, яке вимагає від студентів уміння застосовувати теоретичні підходи до аналізу конкретних політичних явищ. Додатково передбачене індивідуальне завдання у форматі групового проєкту, що моделює реальні кейси з політичних комунікацій, реклами та PR.

8. Методи контролю

Методами контролю є перевірка засвоєння студентами лекційного матеріалу на семінарських заняттях шляхом їхньої самостійної підготовки. До такої підготовки відноситься опанування та засвоєння лекційного матеріалу, робота з джерелами та науковою літературою (статті, монографії або розділи монографій тощо).

Окрім того, передбачена контрольна робота, яка проводиться у вигляді комбінованого тестового контролю, який складається як із закритих, так і з відкритих запитань. Контрольна робоча передбачає перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу, а також можливість застосовувати отримані знання на практиці. Контрольна робота оцінюється у 10 балів.

Підсумковим контролем є письмова екзаменаційна робота, яка складається із двох теоретичних запитань, а також одного практично-творчого завдання. Екзаменаційна робота оцінюється відповідно до конкретних критеріїв оцінювання.

Контрольна робота виконується у формі аналітичного есе. Такий формат дає змогу оцінити не лише рівень засвоєння теоретичного матеріалу, а й здатність здобувача самостійно аналізувати актуальні суспільно-політичні та комунікаційні процеси, застосовувати наукові підходи й концепції, працювати з різними типами джерел та формулювати аргументовані висновки. Аналітичне есе передбачає вибір конкретної проблеми або кейсу, його постановку та обґрунтування актуальності, використання відповідного теоретико-методологічного інструментарію, аналіз емпіричних, статистичних, медійних або аналітичних матеріалів. У роботі здобувач має продемонструвати вміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати різні підходи до пояснення проблеми, критично оцінювати наявні позиції та аргументовано формулювати власне бачення.

Структура аналітичного есе має включати вступ із постановкою проблеми, основну частину з теоретичним та аналітичним опрацюванням обраної теми, а також висновки, у яких узагальнюються результати аналізу та формулюється авторська позиція. Під час виконання роботи обов'язковим є використання наукових публікацій, аналітичних матеріалів, офіційних даних та інших релевантних джерел із дотриманням принципів академічної доброчесності. Оцінювання контрольної роботи здійснюється з урахуванням повноти розкриття теми, логічності та послідовності викладу, коректності використання теоретичних підходів, глибини аналізу, якості аргументації, самостійності висновків, доречності використаних джерел та належного оформлення роботи.

Орієнтовний перелік тем для аналітичного есе

№	Тема	Фокус	Теоретики / концепції

1	Алгоритмічна влада і трансформація публічної сфери	Вплив цифрових платформ на формування політичного порядку денного та демократичну дискусію	Ю. Габермас, М. Кастельс, Т. Гіллеспі, Ш. Зубофф
2	Від масової комунікації до персоналізованого політичного впливу	Big Data, мікротаргетинг, сегментація аудиторій, політична реклама	Ф. Котлер, Ш. Зубофф, Б. Туфекчі, К. Санстейн
3	Постправда як криза інституційного авторитету	Недовіра до науки, медіа, експертів і державних інституцій	П. Бурдьє, Е. Гідденс, Л. Макінтайр, Ю. Габермас
4	Поляризація без переконання: політика як групова ідентичність	Афективна поляризація, цифрові спільноти, поділ на «своїх» і «чужих»	Г. Таджфел, Дж. Тернер, К. Санстейн, Л. Мейсон
5	Емоційна інфраструктура політики	Страх, гнів, образа, надія як ресурси політичної мобілізації	М. Вебер, Р. Коллінз, С. Ахмед, М. Нуссбаум
6	Політична автономія в умовах алгоритмічної персоналізації	Свобода вибору, цифрове підштовхування, поведінкове прогнозування	К. Санстейн, Р. Талер, М. Фуко, Ш. Зубофф
7	Інфлюенсеризація політики як криза представництва	Персоналізація політики, автентичність, парасоціальна близькість, легітимність	М. Вебер, Дж. Томпсон, Д. Хортон, Р. Вол
8	Політична економія уваги	Увага як ресурс влади, видимість, вірусність, конкуренція платформ	Г. Саймон, П. Бурдьє, Дж. Франк, І. Ван Дейк
9	Мем як форма ідеології	Гумор, іронія, візуальні образи та нормалізація політичних смислів	Р. Барт, С. Голл, Р. Докінз, Л. Шифман
10	Цифрова публічність і нові режими цензури	Модерація контенту, cancel culture, свобода слова, влада платформ	М. Фуко, Ю. Габермас, Т. Гіллеспі, Дж. Батлер
11	Штучний інтелект і проблема політичної відповідальності	Алгоритмічні рішення, автоматизоване управління, відповідальність і легітимність	М. Вебер, М. Фуко, Л. Флоріді, К. О'Ніл
12	Синтетична реальність і криза доказовості	Deepfake, генеративний ШІ, довіра до візуальних і аудіальних доказів	Ж. Бодріяр, В. Беньямін, Л. Флоріді, Ш. Зубофф
13	Конспірологія як альтернативна система політичного знання	Недовіра до інституцій, теорії змови, альтернативні способи пояснення реальності	К. Поппер, Р. Гофстедтер, С. Московічі, М. Дуглас
14	Ностальгія і політика втрати	Колективна пам'ять, ресентимент, популізм, образ «втраченого минулого»	М. Хальбвакс, С. Бойм, П. Нора, Ф. Фукуяма
15	Сек'юритизація комунікації	Перетворення інформації, медіа та цифрових платформ на питання безпеки	Б. Бузан, О. Вевер, Дж. де Вайлд
16	Цифрова нерівність і політична видимість	Нерівний доступ до уваги, репрезентації та алгоритмічної видимості	П. Бурдьє, М. Кастельс, Я. ван Дейк, Е. Харгиттай

17	Політична комунікація як виробництво реальності	Фреймінг, agenda-setting, конструювання політичних проблем	Е. Гофман, М. Маккомбс, Д. Шоу, Р. Ентман
18	Від громадянина до користувача: трансформація політичної участі	Цифровий активізм, лайки, петиції, онлайн-мобілізація, slacktivism	М. Кастельс, Б. Беннетт, А. Сегерберг, З. Туфекчі
19	Комерціалізація політичної ідентичності	Brand activism, політичне споживання, брендинг цінностей та ідентичностей	П. Бурдьє, Ж. Бодріяр, Н. Кляйн, С. Холт
20	Чи можлива демократія без спільного інформаційного простору?	Фрагментація аудиторій, інформаційні бульбашки, довіра, суспільний консенсус	Ю. Габермас, К. Санстейн, Е. Паризер, М. Кастельс

Критерії оцінювання аналітичного есе

1. Глибина аналізу та аргументація (4 бали):
- Аналіз основних аспектів теми (2 бали): Наскільки ретельно і повно проаналізовані основні аспекти теми; врахування різних точок зору.
- Якість аргументації (1 бал): Сила та обґрунтованість аргументів; використання доречних прикладів та доказів.
- Оригінальність підходу (1 бал): Інноваційний або нестандартний підхід до висвітлення теми, прояв творчого мислення.

2. Структура та організація (2 бали):
- Логічність структури (1 бал): Чітка і логічна побудова есе; послідовність у викладі думок.
- Вступ та висновок (1 бал): Вступ, який представляє основну ідею есе, і висновок, який чітко підсумовує результати аналізу.

3. Мовна грамотність та стиль (2 бали):
- Грамотність (1 бал): Відсутність граматичних, орфографічних та пунктуаційних помилок.
- Ясність і виразність викладу (1 бал): Ясність мови, чіткість формулювань, відповідність академічному стилю.

4. Дослідження та використання джерел (2 бали):
- Використання наукових джерел (1 бал): Кількість і якість використаних джерел, їх актуальність та відповідність темі.
- Коректність цитування та оформлення (1 бал): Відповідність оформлення цитат та посилань вимогам академічного письма.

9. Схема нарахування балів

Навчальна дисципліна структурно поділяється на роботу на семінарських заняттях, підготовку доповідей та виступів, роботу над індивідуальним завданням, контрольну роботу у вигляді есе, а також екзаменаційну роботу.

- *Підготовка до семінарських занять оцінюється*, а також виступ на семінарському занятті оцінюється за шкалою від 0 до 2 балів.
- Підготовка до *спеціальних семінарських занять* (групових ігор) додатково оцінюється за шкалою від 0 до 5 балів.
- *Контрольна робота* у вигляді комбінованого тесту оцінюється від 0 до 10 балів.
- *Індивідуальне завдання* у вигляді аналітичного есе оцінюється від 0 до 10 балів.
- *Екзаменаційна робота* (у письмовій формі) оцінюється за шкалою від 0 до 40 балів.

Разом за семестр студент може отримати максимально 100 балів.
Мінімальна кількість балів, яку студент повинен набрати – 20 балів.

Підсумковий семестровий контроль (іспит)

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Іспит	Сума
Розділи 1-4	Контрольна робота	ІНДЗ	Разом		
40	Аналітичне есе				
	10	**10**	**60**	**40**	**100**

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

2. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей,

пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо). Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

10. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Піча, В., & Хома, Н. (2025). *Політологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Львів: Магнолія. (видання 5-те, доповнене).
2. Lansford, T. (Ed.). (2025). *Political Handbook of the World 2024–2025* (Revised and updated ed., 2 vols.). Sage.
3. Kincaid, H., & Bouwel, J. (2023). *The Oxford Handbook of Philosophy of Political Science*. Oxford: Oxford University Press.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Книги англомовних авторів:

1. Lasús, C., & Priorelli, G. (2022). *Combining Political History and Political Science: Towards a New Understanding of the Political*. London: Routledge.
2. Bedford, D., & Workman, Th. (2022). *Marx, Engels, and the Philosophy of Science*. London: Routledge.
3. Whisker, J., & Spiker, K. (2022). *Theories of Geopolitics*. New York: Nova Science Publishers.
4. Brighenti, A. (2022). Territories, Environments, Politics: Explorations in Territoriology. Routledge.
5. Brooks, Th. (2022). Political Emotions: Towards a Decent Public Sphere. Palgrave Macmillan.
6. Bull, Hedley (1995) *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. Ney York: Columbia University Press.
7. Catlin, G. (2019). The Science and Method of Politics. Routledge.
8. Cramer, K. (2020). A Political History of Big Science: The Other Europe. Palgrave Macmillan.
9. Eisenstadt, Shmuel (1993) *The Political Systems of Empires*. Routledge.
10. Hardt, Michael and Antonio Negri (2000) *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.
11. Isaacs R., Frigerio A. (2019). Theorizing Central Asian Politics: The State, Ideology and Power. London: Palgrave Macmillan.
12. Lal, Deepak (2004) *In Praise of Empires: Globalization and Order*. Palgrave Macmillan.
13. London: Verso.
14. Machin, A. (2022). Bodies of Democracy: Modes of Embodied Politics. Transcript Publishing.
15. Mennicken, A. & Salais, R. (2022). The New Politics Of Numbers: Utopia, Evidence And Democracy. Palgrave Macmillan.
16. Miller, Todd (2019) *Empire of Borders: How the US is Exporting its Border Around the World*.
17. Modelski, George (1987) *Long Cycles in World Politics*. Palgrave Macmillan.
18. Münkler, Herfried (2007) *Empires: The Logic of World Domination from Ancient Rome to the United*
19. North, Douglass, John Wallis, and Barry Weingast (2009) *Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History*. Cambridge: Cambridge University Press.
20. *of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. Berkeley: University of California Press.
21. Omodeo, P. (2019). Political Epistemology: The Problem of Ideology in Science Studies. Springer.

22. Piketty, T., Goldhammer, A. (2020). Capital and Ideology. Cambridge: Harvard University Press.
23. Rhodes, R. anf S. Hodgett. (2021). What Political Science Can Learn from the Humanities: Blurring Genres. Springer International Publishing.
24. Sau, A. (2020). A Marxist Theory of Ideology: Praxis, Thought, and the Social World. Routledge.
25. Shorten, R. (2021). The Ideology of Political Reactionaries. Routledge.
26. Stadelmann, M. (2020). Political Science for Dummies. Needham: International Data Group.
27. *States*. Cambridge, UK: Polity Press.
28. Wallerstein, Immanuel (2004) *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham: Duke University.
29. Wallerstein, Immanuel (2011) *The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins.*

Книги, перекладені українською:

30. Аджемоґлу, Д., Робінсон, Д. (2022). Чому нації занепадають? Походження влади, багатства та бідності. Київ: Наш Формат.
31. Аристотель. (2022). Метафізика. Київ: Темпора.
32. Бауман, З. (2008). Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. Київ: Видавництво НаУКМА.
33. Бек, У. (2011). Влада і контрвлада у добу глобалізації. Київ: Ніка-Центр.
34. Бжезінський, З. (2006). Вибір: світове панування чи світове лідерство. Київ: Видавництво НаУКМА.
35. Вебер, М. (1998). Соціологія: загальноісторичні аналізи. Київ: Основи.
36. Вебер, М. (2017). Протестанська етика і дух капіталізму. Київ: Основи.
37. Гантінгтон, С. (2020). Політичний порядок у мінливих суспільтсвах. Київ: Наш Формат.
38. Гоббс, Т. (2000). Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Київ: Дух і Літера.
39. Даймонд, Дж. (2019). Переворот. Зламні моменти в країнах, що переживають кризу. Київ: Наш Формат.
40. Кирилюк, Ф., Мельник, В., & Батрименко, О. (2022). Історія зарубіжних політичних вчень. Київ: Центр учбової літератури.
41. Колбеч, Х. (2004). Політика. Основні концепції в суспільних науках. Київ: Видавництво НаУКМА.
42. Локк, Дж. (2020). Два трактати про правління. Київ: Наш Формат.
43. Мартен, Д. (2005). Метаморфози світу: соціологія глобалізації. Київ: Видавництво НаУКМА.
44. Муазі, Д. (2018). Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ: Наш Формат.
45. Олсон, М. (2007). Влада і процвітання. Подолання комуністичних і капіталістичних диктатур. Київ: Видавництво НаУКМА.
46. Платон. (2021). Держава. Київ: Апріорі.
47. Скрутон, Р. (2022). Консерватизм. Запрошення до великої традиції. Київ: Наш Формат.
48. Снайдер, Т. (2022). Про тиранію. Двадцять уроків двадцятого століття. Графічна адаптація. Київ: Наш Формат.
49. Спіноза, Б. (2018). Теологічно-політичний трактат. Київ: Наш Формат.
50. Фергюсон, Н. (2022). Приреченість: політика і катастрофи. Київ: Наш Формат.
51. Фукуяма, Ф. (2019). Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ: Наш Формат.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. CrashCourse – https://www.youtube.com/user/crashcourse/videos
2. Duke University Department of Political Science – https://www.youtube.com/c/DukeUniversityDepartmentofPoliticalScienceDurham/videos
3. YaleCourses of Political Philosophy – https://www.youtube.com/watch?v=xhm55mIdSuk&list=PLp-cIkvQ88-3DJkwB4iUnoHP7mUG6jFsA
4. ResearchGate – https://www.researchgate.net/
5. GoogleScholar – https://scholar.google.com/
6. НБУ імені В. Вернадського – http://www.nbuv.gov.ua/
7. Scopus – https://www.scopus.com
8. Центральна виборча комісія України – https://www.cvk.gov.ua/
9. Верховна Рада України – https://www.rada.gov.ua/
10. Офіс Президента України – https://www.president.gov.ua/
11. American Journal of Political Science – https://ajps.org/
12. British Journal of Political Science – https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-political-science
13. Political Science Journal – https://journals.sagepub.com/home/pnz
14. Фахове видання “Politicus” – http://politicus.od.ua/
15. Foreign Policy Journal – https://foreignpolicy.com/
16. New Left Rewiew – https://newleftreview.org/
17. International Political Science Association – https://www.ipsa.org/
18. American Political Science Association – https://www.apsanet.org/
19. European Political Science Association – https://epsanet.org/
20. Political Studies Review – https://journals.sagepub.com/home/psw
21. Political Theory Journal – https://journals.sagepub.com/home/ptx
22. Journal of Political Power – https://www.tandfonline.com/toc/rpow21/current
23. Journal of Political Ideologies – https://www.tandfonline.com/toc/cjpi20/current
24. Eurasian Studies – https://brill.com/view/journals/eurs/eurs-overview.xml?rskey=CPbX0f&result=8
25. Comparative Political Studies – https://journals.sagepub.com/home/cps

ОРІЄНТОВАНІ ТЕМИ ПИТАНЬ ДО ІСПИТУ

1. Що таке політика? Основні підходи до її визначення в політичній науці.
2. Етапи розвитку політичної думки: від Античності до сучасності.
3. Теорія влади Макса Вебера: основні принципи та їхнє застосування до сучасних політичних систем.
4. Концепції політичних систем у працях Джованні Сарторі та Моріса Дюверже.
5. Демократія як форма правління: основні типи та моделі в сучасному світі.
6. Авторитарні політичні режими: характерні риси, типи та приклади.
7. Держава як політична система та інститут: теорії походження та розвитку.
8. Політична культура: сутність, основні типи та їхній вплив на політичні системи.
9. Політичні ідеології: порівняльний аналіз лібералізму, консерватизму та соціалізму.
10. Політичні партії: функції, ролі та значення в демократичних системах.
11. Політичні еліти: теорії виникнення, формування та функціонування.
12. Соціальні рухи: сутність, типологія та вплив на політичні зміни.
13. Теорії міжнародних відносин: основні положення реалізму, лібералізму та конструктивізму.
14. Феномен «тіньових урядів»: роль лобістів, бюрократії та корупції.
15. Вплив глобалізації на сучасні політичні системи та міжнародні відносини.
16. Політична економія: основні концепції та пояснення взаємодії політики й економіки.
17. Підходи до аналізу політичної поведінки: політична соціалізація та участь.
18. Політичний протест: сутність, форми та вплив на політичні системи.
19. Фактори формування та розвитку політичних ідеологій.
20. Політична легітимність: основні теоретичні підходи до її аналізу.
21. Популізм як політичне явище: характеристики та вплив на політичні системи.
22. Сучасні технології та соціальні мережі у політиці: нові форми впливу на політичні процеси.
23. Політична теорія: розвиток від класичної політології до сучасності.
24. Порівняльна політологія: підходи до аналізу політичних систем.
25. Роль національних держав в умовах глобалізації та регіональної інтеграції.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Розуміння теми (10 балів)

- **9-10 балів**: Глибоке і точне розуміння теми. Студент демонструє відмінне знання основних теоретичних концепцій і їх застосування до практичних ситуацій.
- **7-8 балів**: Добре розуміння теми. Студент знає основні концепції, але можуть бути незначні неточності або неповне охоплення.
- **5-6 балів**: Основи розуміння теми присутні, але є суттєві прогалини або неповне розуміння теоретичних концепцій.
- **3-4 балів**: Обмежене розуміння теми. Є помітні помилки або серйозні прогалини в знаннях.
- **0-2 балів**: Дуже слабке або відсутнє розуміння теми. Неправильне або недоречне використання концепцій.

Змістовність і точність відповіді (10 балів)

- **9-10 балів**: Відповідь повна, точна і логічно структурована. Всі ключові аспекти питання розглянуті, є чітке і аргументоване обґрунтування.
- **7-8 балів**: Відповідь в цілому точна і змістовна, але можуть бути незначні неточності або прогалини в обґрунтуванні.
- **5-6 балів**: Відповідь частково точна, але є важливі прогалини або неточності в обґрунтуванні.
- **3-4 балів**: Відповідь частково правильна, але має значні прогалини або помилки в обґрунтуванні.
- **0-2 балів**: Відповідь є неточною або неправильною, основні аспекти питання не розглянуті або погано обґрунтовані.

Аналіз та критичне мислення (10 балів)

- **9-10 балів**: Відмінний аналіз і критичне мислення. Студент вдало інтегрує різні теоретичні підходи та концепції, проводить глибокий аналіз і оцінює різні точки зору.
- **7-8 балів**: Добре критичне мислення і аналіз. Студент використовує різні концепції, але аналіз може бути поверхневим або неповним.
- **5-6 балів**: Основний аналіз присутній, але критичне мислення обмежене або частково відсутнє.
- **3-4 балів**: Обмежене або недостатнє критичне мислення і аналіз. Відповідь часто є поверхневою або однобокою.
- **0-2 балів**: Відсутність критичного аналізу. Відповідь не містить аналізу чи оцінки різних точок зору.

Структура і логіка викладу (5 балів)

- **5 балів**: Відповідь добре структурована і логічно побудована. Є чіткий вступ, основна частина та висновок.
- **4 балів**: Структура відповіді в цілому добра, але можуть бути незначні проблеми з логікою або організацією.
- **3 балів**: Структура відповіді частково логічна, але є проблеми з організацією матеріалу.
- **2 балів**: Відповідь погано структурована, логіка викладу неясна або заплутана.
- **0-1 балів**: Відсутня чітка структура або логіка викладу. Відповідь хаотична і важко зрозуміла.

Оформлення та стиль (5 балів)

- **5 балів**: Чітке, граматично правильне оформлення, без орфографічних або пунктуаційних помилок. Стиль відповіді академічний і відповідний темі.
- **4 балів**: Добре оформлення і стиль, але можуть бути незначні граматичні або орфографічні помилки.
- **3 балів**: Оформлення і стиль прийнятні, але є помітні помилки або незначні недоліки.
- **2 балів**: Оформлення і стиль незадовільні. Маються численні помилки, які ускладнюють розуміння.
- **0-1 балів**: Відсутність належного оформлення і стилю. Велика кількість помилок, що ускладнюють розуміння тексту.